

PAGRINDINIAI SKAUTYBĖS BRUOŽAI

TURINYS

SKAUTYBĖS TIKSLAS – PRISIDĖTI PRIE JAUNŲ ŽMONIŲ UGDYMO	3
Kas yra ugdymas?	3
<i>Apibrėžimas</i>	3
„Keturi ugdymo ramsčiai“	3
<i>Ugdymo būdai</i>	4
Skautybės traktuotė	4
<i>Holistinis aspektas</i>	4
<i>Ugdymo tikslai</i>	5
<i>Papildomas vaidmuo</i>	5
<i>Dalinė pagalba vaikui</i>	6
PAŽANGIOS SAVIUGDOS SISTEMA: SKAUTIŠKASIS METODAS	7
Pažangi saviugda	7
Sistema	7
Skautiškojo metodo elementai	7
<i>Skautų priesakai ir įžodis</i>	8
<i>Mokymasis veikiant</i>	8
<i>Skilčių sistema</i>	8
<i>Simbolinė struktūra</i>	8
<i>Asmeninė pažanga</i>	9
<i>Gamta</i>	9
<i>Suaugusiųjų parama</i>	9
SKAUTYBĖS DINAMIŠKUMAS: SKAUTIŠKAS METODAS VEIKLOJE	10
<i>Ugdymo tikslai</i>	10
<i>Veikla</i>	10
<i>Darbas grupėje</i>	10
<i>Struktūra ir funkcijos</i>	11
VERTYBIŲ SISTEMOS PAMATAS: ĮŽODŽIO IR PRIESAKŲ LAIKYMASIS, SKAUTYBĖS PRINCIPAI	12
JUDĖJIMAS	14
TAI JUDĖJIMAS JAUNIEMS ŽMONĖMS	16
SAVANORYSTĖ	18
SKAUTŲ JUDĖJIMAS YRA ATVIRAS VISIEMS	19
SKAUTŲ JUDĖJIMAS YRA NEPOLITINIS	21
SKAUTŲ JUDĖJIMAS YRA NEPRIKLAUSOMAS	22

SKAUTYBĖS TIKSLAS – PRISIDĖTI PRIE JAUNŲ ŽMONIŲ UGDYMO

Kas yra ugdymas?

Pasaulinės skautų organizacijos (WOSM) įstatai nurodo, kad skautybė yra ugdymo judėjimas.

Apibrėžimas

Platesne prasme ugdymas yra visą gyvenimą besitęsiantis procesas, kuris leidžia asmenybei vystytis ir individualiai, ir kaip bendruomenės nariui. Priešingai paplitusiai nuomonei, ugdymas yra kur kas daugiau nei tik bendrojo lavinimo mokykloje įgyjamas išsilavinimas – tiek apimtimi, tiek trukme.

- **Tai visą gyvenimą trunkantis procesas:** asmenybės vystosi ne tik vaikystėje ir paauglystėje, bet visą gyvenimą; kai kuriais gyvenimo periodais intensyviau, aktyviau ir reikšmingiau – tada asmenybei ir reikia padėti.

- **Tai nesibaigiantis žmogaus sugebėjimų vystymasis:** ugdymo tikslas yra prisidėti prie savarankiško, padedančio, atsakingo, atsidavusio žmogaus vystymosi.

Savarankiškas: sugebantis pats priimti sprendimus ir tvarkyti savo gyvenimą;

Padedantis: besirūpinantis kitais ir dėl kitų;

Atsakingas: sugebantis atsakyti už savo veiksmus, tesėti pažadus ir atlikti pradėtus darbus;

Atsidavęs: ištikimas savo vertybėms ir idealams.

- **Tai asmenybės vystymasis:** turi būti lavinamos visos žmogaus vystymosi sritys – fizinė, intelektinė, emocinė, socialinė ir dvasinė.

- **Tai bendruomenės nario vystymasis:** privalu suvokti atsakomybę už kitus, suprasti, kad esi bendruomenės narys, jos istorijos ir plėtotės dalis.

Pastarieji du aspektai negali būti atskirti, nes ugdymas nevyksta, jei nesivysto asmeniniai gebėjimai ir jei žmogus nesuvokia savęs kaip vietinės, nacionalinės ir tarptautinės bendruomenės nario.

„Keturi ugdymo ramsčiai“

Ugdymasis visą gyvenimą remiasi keturiais esminiais dalykais – „ramsčiais“:

- **Mokymasis pažinti** – tai gebėjimas remtis pakankamai giliomis bendromis žiniomis ir pažinti kai kuriuos dalykus dar labiau. Taip pat tai reiškia „išmokti mokytis“.
- **Mokymasis veikti** reiškia ne tik profesinių įgūdžių ugdymą, bet taip pat ir daugybę gyvenimiškų įgūdžių, tokių kaip tarpasmeniniai ir komandiniai ryšiai.
- **Mokymasis bendradarbiauti** – tai suvokimas apie kitus, tarpusavio priklausomybės vertinimas, stiprėjantys įgūdžiai dirbti komandoje, konfliktų sprendimo būdai, demokratijos puoselėjimas, savitarpio pagarba ir supratimas, taikos ir teisingumo stiprinimas.
- **Mokymasis būti savimi** būtinas, kad geriau vystytųsi charakteris ir gebėjimas savarankiškai priimti sprendimus, taip pat nuovokumas ir asmeninė atsakomybė.

Ugdymo būdai

Visapusiškam asmenybės vystymuisi padeda daugybė ugdymo būdų ir priemonių, UNESCO išskiria tris pagrindinius tipus:

- **Formalusis ugdymas** – tai hierarchinės struktūros, chronologinių pakopų ugdymo sistema, prasidedanti pradinio lavinimo institucijose ir besitęsianti iki pat aukštojo mokslo institucijų.
- **Neoficialusis ugdymas** – tai procesas, kurio metu asmuo ugdo savo požiūrį, vertybes, įgūdžius bendraudamas su šeimos nariais, draugais, remdamasis žiniasklaida bei kitomis aplinkybėmis.
- **Neformalusis ugdymas** – tai organizuota ugdomoji veikla, papildanti formaliojo ugdymo sistemą.

Skautybės traktuotė

Skautybė, kaip jaunų žmonių ugdymo judėjimas, remiasi tokiais dalykais:

- Judėjimo tikslas yra prisidėti prie savarankiško, padedančio, atsakingo, atsidavusio žmogaus – individo ir visuomenės nario – vystymosi.
- Judėjimas remiasi visais keturiais ugdymo „ramsčiais“ – mokymusi pažinti, mokymusi veikti, mokymusi bendradarbiauti ir mokymusi būti savimi.
- Judėjimas priklauso neformaliojo ugdymo kategorijai, nes atsiriboja nuo neformaliojo; jis orientuotas į ypatingą žmonių grupę ir siekia tam tikrų ugdymo tikslų.

Skautiškas ugdymas gali būti apibūdintas ir kitaip:

- a) tai jauno žmogaus ugdymas **holistiniu aspektu**;
- b) **siekiamas ugdymo tikslų**, paremtų ugdymo pasiūla;
- c) teikiamas neformalusis ugdymas, tuo **papildant** kitus ugdymo būdus (formalųjį ir neoficialųjį);
- d) **tai tik dalinė pagalba** besivystančiai jaunai asmenybei.

Šios traktuotės plačiau pristatomos toliau.

Holistinis aspektas

Skautybėje kiekvienas jaunas žmogus priimamas kaip individas, kuris yra:

- **Sudėtinga būtybė**, besiformuojanti vystydama įvairiais aspektais (fiziškai, protiška, emociškai, socialiai ir dvasiškai). Todėl skautybė siekia ugdyti žmogų visapusiškai, atkreipiant vienodai dėmesio į visus aspektus:
 - visi asmenybiniai aspektai yra susiję ir turi įtakos vienas kitam;
 - visapusiškai lavinti žmogų galima tik per įvairią patirtį.
- **Unikali individualybė**, turinti savo gyvenimo istoriją, susiformavusi tam tikrus charakterio bruožus, išvysčiusi skirtingus gabumus, reiškianti skirtingus poreikius, besivystanti skirtingu tempu. Dėl šių dalykų skautybė išskiria kiekvieną žmogų kaip unikalų individą:
 - siekia išsiaiškinti kiekvieno asmeninius poreikius, stiprina mažiau išlavintas sritis, skatina ir kitų sričių tobulinimą;

- padeda kiekvienam jaunam žmogui vystyti savo gebėjimus, nes kiekvieno žmogaus galimybės yra skirtingos, tad kiekvienas skatinamas veikti taip, kaip gali tai daryti geriausiai.
- **Nedaloma pasaulio**, kuriame gyvena, **dalis**. Skautybėje stengiamasi lavinti unikalų individą, kuris suvokia esanti maža, tačiau nepamainoma pasaulio dalis; vystomas bendrumo jausmas, teikiantis gyvenimo prasmę. Jaunam žmogui turi būti suteikta galimybių veikti ir įnešti reikšmingą indėlį į jį supantį pasaulį - į šeimą, vietos, nacionalinę ir tarptautinę bendruomenes, kultūros paveldą, gamtinę aplinką.

Ugdymo tikslai

Skautybėje, pasiremiant daugybe idėjų ir tam tikromis vertybėmis bei pasitelkiant aiškiai apibrėžtą – specifinį - skautiškąjį metodą, siekiama pagrindinio tikslo - prisidėti prie visapusiško jaunuolio ugdymo.

- Ugdymo tikslas nėra tuščia lentyna, kurią kiekvienas gali užpildyti pagal savo įsitikinimus ir sumanymus. Tikslas negali būti išskaidytas, o vieną kartą nustačius, turi būti jo laikomasi. Tikėtina, laikui bėgant jis keisis, bet tai turės vykti ne dėl kažkieno asmeninio įgeidžio.
- Nėra siekiama priversti jauną žmogų visiškai atitikti išankstinį idealą. Jaunas žmogus tiesiog raginamas kuo labiau tobulintis kaip unikali asmenybė visais aspektais. Jei žmogus palieka judėjimą teigiamai vertindamas savo tapsmą suaugusiuoju, jei į suaugusiųjų pasaulį žengia pasitikėdamas savimi ir suvokdamas, kad toliau turės vystytis kaip nepriklausoma, padedanti, atsivadusi, atsakinga asmenybė - jo skautavimas buvo sėkmingas.

Papildomas vaidmuo

Dažnai teigiama, kad skautybė yra papildoma priemonė, siekiant individualiai ugdyti asmenį.

Skautų judėjime remiamasi neformaliojo ugdymo metodais. Tai nėra formalusis mokyklose įprastas ugdymas; nėra ir neoficialusis, kuris reiškiasi šeimoje, tarp bendraamžių ar kitose panašiose sferose. Skautybė atlieka savarankišką vaidmenį, nes tai nėra pakartojimas ar pakaitalas to, kas duodama mokykloje, namų aplinkoje ar kokioje kitoje institucijoje, turinčioje įtakos jaunuolių vystymuisi. Skautų vadovas atlieka kitokią vaidmenį nei mokytojas, tėvai, pareigūnas ar dvasininkas.

Todėl skautybė turi būti išskirta iš kitų ugdymo būdų ir figūruoti atskiroje mokymo ir ugdymo paslaugų spektro „nišoje“. Tai yra **neformalusis ugdymas**, turintis savo **struktūrą** ir **organizavimąsi**, siekiantis **konkrečių ugdymo tikslų**, besivadovaujantis aiškiai apibrėžtu **metodu**.

Skautiškojo **metodo unikalumas** suteikia skautybei atskirą vietą tarp ugdymo būdų. Skautiškasis metodas, susidedantis iš daug elementų, yra priemonė, padedanti siekti jaunų žmonių tobulinimo(si). Daugelis kitų ugdymo būdų yra pritaikę keletą šio metodo elementų, kai kuriais iš jų remiamasi mokyklose, būreliuose ir pan., tačiau niekur daugiau skautiškasis metodas nėra taikomas visiškai. Jis negali būti visiškai pritaikytas mokykloje, bažnyčioje ar šeimoje; kaip visuminis nėra naudojamas laisvalaikio užsiėmimų metu, bendraujant su bendraamžiais ar suaugusiais. Skautiškasis metodas tik veikiant visiems jo elementams sukuria saugią ir

patogią aplinką, kurioje jaunuolis gali mokytis iš savo patirties ir taip tobulėti, o vėliau išaugti į savarankišką, padedančią, atsakingą ir atsidavusią asmenybę.

Skautybėje siekiama to paties kaip ir mokykloje bei šeimoje - visuotinio asmenybės tobulėjimo.

Tikėtina, formaliojo ugdymo metodai ir neoficialiojo ugdymo būdai skirtingai paveiks įvairių jaunuolio gebėjimų vystymąsi. Skautybė, kaip neformalusis ugdymas, unikalaus - skautiškojo - metodo dėka į jaunuolio fizinį, intelektinį, emocinį, socialinį ir dvasinį vystymąsi įneša kiek kitoki indėlį nei mokykla, šeima, draugai, žiniasklaida, religinės institucijos ir pan. Kaip pavyzdys galėtų būti tai, jog formaliai ugdant pabrėžiama sukaupto žinių kiekio svarba, tuo tarpu efektyviai taikant skautiškąjį metodą akcentuojamas asmenybės sumanumas, išradingumas, kūrybiškumas.

Dalinė pagalba

Skautybė, kaip jaunų žmonių ugdymo judėjimas, gali tik prisidėti prie jauno žmogaus auklėjimo, nes:

- yra tik vienas iš veiksnių, turinčių įtakos jaunam žmogui;
- ugdymasis yra visą gyvenimą trunkantis procesas, todėl tiesiogiai ugdytis žmogus gali tik aktyviai skautaudamas.

Turi būti aišku, kad:

- Skautavimas bus naudingas, jei jaunas žmogus priklausys judėjimui pakankamai ilgai - geriausia būtų skautauti visą paauglystę. Trumpesnė narystė taip pat naudinga, tačiau ugdymo rezultatai ne tokie akivaizdūs.
- Skautybė padeda jaunam žmogui suvokti atsakomybę už savo tobulėjimą bei suvokti save kaip asmenybę ir aktyvų visuomenės narį, net ir palikus judėjimą.

PAŽANGIOS SAVIUGDOS SISTEMA: SKAUTIŠKASIS METODAS

Pažangi saviugda

Skautybė yra paremta saviugdosa principu. Tai reiškia, kad kiekvienas organizacijos narys nuo pat pradžių turi galimybę būti atsakingas už visų savo gebėjimų vystymą, tobulinimą. Tai mokymasis „iš vidaus“ - priešingas „nurodymams iš išorės“. Pagrindinis vaidmuo tenka pačiam jaunuoliui - pirmiausia jis yra mokytojas pats sau. Skautiškas metodas sukurtas, kad skatintų ir vestų jauną žmogų asmeninio tobulėjimo keliu.

Saviugda yra pažangus reiškinys. Skautiškas metodas padeda vystyti asmens sugebėjimus, pomėgius, skatina naujų gebėjimų atradimą bei tobulinimą, padeda atpažinti skirtingų vystymosi etapų poreikius ir atveria duris į tolesnį gyvenimą.

Sistema

Skautiškas metodas yra vientisa **sistema**, susidedanti iš atskirų dalių. Kiekviena šių dalių gali būti traktuojama atskirai, bet apie visuminį skautiškąjį metodą galima kalbėti tik tada, kai ugdymo procesas remiasi visais elementais.

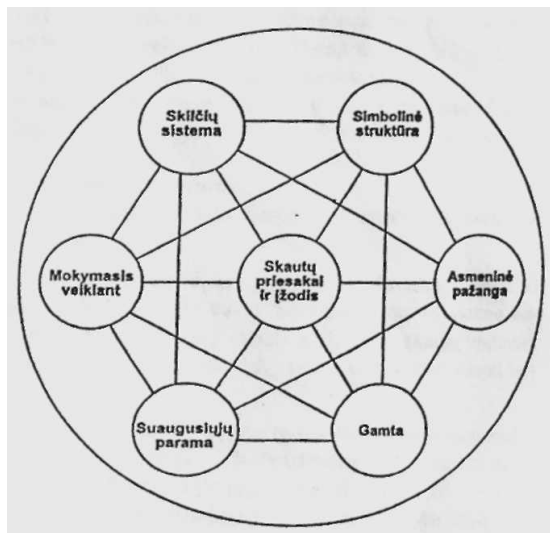
Kiekvienas skautiškojo metodo elementas atlieka savo **funkciją** ir kiekvienas **papildo kitus elementus**. Todėl sistemai funkcionuoti yra reikalinga elementų visuma, deranti su skautybės tikslu ir principais.

Skautiškas metodas yra esminis skautybės principas.

Jis nesunkiai **derinamas prie kiekvieno jaunuolio brandos lygio**. Jei nepakankamai brandžiai ar, atvirkščiai, beveik susiformavusiai asmenybei kuris nors iš metodo elementų pasirodo netinkamas, skautavimas tokiam asmeniui nebus naudingas. Taip gali nutikti bandant pritaikyti skautiškąjį metodą labai mažiems vaikams arba daugiau nei dvidešimties metų jaunuoliams.

Žinoma, **ne visi metodo elementai yra taikomi kiekvieną ugdymo akimirka**, dalis jų tam tikrais momentais gali tapti antraplaniais. Tačiau laikui bėgant - per keletą sueigų arba stovykloje - turi būti pasinaudota visomis metodo dalimis. Vaizdžiai tariant, momentinė fotografija niekada neužfiksuos visumos, ją galima išvysti tik videosiužete.

Skautiškojo metodo elementai

Skautų priesakai ir įžodis

Skautų priesakai - tai skautiškaisiais principais paremtas gyvenimo būdo kodeksas, skirtas ir kiekvienam asmeniškai, ir žmonių grupei - skautiškam vienetui. Šį kodeksą taikydamas kasdieniame gyvenime jaunuolis lengviau suvokia vertybes, kurias skautybė siūlo kaip gyvenimo pagrindą.

Įžodis yra asmeninis pasižadėjimas gyventi pagal skautų priesakus. Jis duodamas bendraamžių būryje, apsisprendus prisijungti prie judėjimo. Duodamas įžodį kiekvienas sąmoningai ir savanoriškai sutinka laikytis skautų priesakų ir prisiimti atsakomybę už savo veiksmus. Kadangi įžodis duodamas bendraamžių būryje, tai simbolizuoja socialinį įsipareigojimą aplinkiniams. Įžodis - pirmas žingsnis saviugdos link.

Skautų priesakai ir įžodis laikomi vienu skautiškojo metodo elementu, nes yra glaudžiai susiję.

Mokymasis veikiant

Mokymasis veikiant reiškia vystymąsi, paremtą asmenine patirtimi, o ne teorinėmis žiniomis. Vertinamas ir skatinamas aktyvus gyvenimas, kai jaunuolis įgyja žinių, įgūdžių, susiformuoja nuomonę remdamasis įvairiopa patirtimi. Skautybė siūlo į ugdymą žiūrėti kaip į aktyvų veiksmą, kur būtina išnaudoti įvairias galimybes.

Skilčių sistema

Skilčių sistema yra būtina skautiškam vienetui – draugovei, susidedančiai panašaus amžiaus vaikų ar jaunuolių ir suaugusio vadovo.

Kiekvienai skilčiai, susidedančiai iš 6-8 narių, vadovauja vienas išrinktas vyresnioju – skiltininkas. Padedant suaugusiam vadovui, skiltis vykdo savo veiklą. Įgyvendina sumanymus, visi dalijasi pareigomis. tokia užtikrina, kad kiekvienas skilties narys gali dalyvauti priimančiais sprendimus, gali būti išgirstas bei išklaustas.

Skilčių sistema yra paremta natūraliu paauglių įpročiu burtis į grupes ir leidžia jauniems žmonėms vystyti savo asmeninius ir bendravimo įgūdžius, dalinantis idėjomis, patirtimi, susieinant pagal pomėgius, jaučiant grupės narių palaikymą. Ši sistema gera tuo, kad padeda suvokti ir įgyvendinti demokratinę valdymo formą.

Simbolinė struktūra

Simboliai praplečia arba susiaurina kieno nors reikšmę, jie naudojami, kad padėtų žmogui suvokti tai, ką simbolizuoja. Simbolika skautavime atskiria amžiaus grupes, kuriose, atitinkamai pagal jai priklausančių sugebėjimus, lavinama vaizduotė, kūrybingumas ir išradingumas, raginama tobulėti, nurodomos augimo kryptys ir esminės vertybės, skatinamas grupės narių tarpusavio ryšys ir solidarumas.

Judėjimo pavadinimas „skautybė“ buvo sugalvotas Baden-Powell'io ir mums pirmiausia žinomas iš jo knygos „Skautybė berniukams“, kurią parašė norėdamas įkvėpti savo laikmečio jaunuolius. „terminas apima tyrinėtojo, medžiotojo, žvejo, lakūno, pionieriaus, miškininko savybes“ („Aids to Scoutmastership“, R. Baden-Powell, World Brotherhood Edition, 1944). Žodis „skautybė“ reiškia nuotykius, glaudų bendravimą mažoje grupelėje, pastabumo vystymą, išradingumą, sveiką gyvenimo būdą bei artumą gamtai – visas šias savybes siekė ugdyti Baden-Powell'is.

Skautybė šiandien nukreipta į platesnį amžiaus intervalą nei iš pat pradžių buvo sumanyta. Dabar kiekvieną amžiaus grupę turi savo simbolinę struktūrą, kuri atitinka vaikų bei jaunuolių subrendimo lygį ir sutelkia dėmesį į specifinius tos amžiaus grupės asmenų poreikius.

Asmeninė pažanga

Asmeninė pažanga yra skautiškojo metodo elementas, padedantis jaunam žmogui įsidiegti vidinę motyvaciją, kad sąmoningai ir aktyviai imtųsi savęs tobulinimo. Tai įgalina jauną žmogų daryti asmeninę pažangą jam priimtiniu būdu ir jam tinkamu tempu, remtis jo amžiui skirtomis bendromis ugdymo nuorodomis; įgyjama pasitikėjimo įvertinti padarytą pažangą. Pažangos planas yra pagrindinė priemonė, palaikanti šį skautiškojo metodo elementą.

Gamta

Natūrali gamtinė aplinka – miškas, lyguma, jūra, kalnai, dykuma – yra savotiška opozicija dirbtinei aplinkai – mokyklos kiemui, cementinei žaidimų aikštei ar tankiai apgyvendintam didmiesčiui. Baden-Powell'is apibūdino gamtą kaip „begalybės, istorinės erdvės ir mikroskopinio pasaulio visumą“ bei nusakė žmogaus vietą jame.

Natūralus pasaulis siūlo galimybes ugdyti žmogaus fizinės, protinės, emocinės, socialinės ir dvasinės savybes – taigi skautiškasis metodas yra taikomas būtent natūralioje aplinkoje. Dėl šių dienų urbanizacijos ne visada įmanoma veikti gamtoje, tačiau kuo daugiau skautiškos veiklos turi būti vykdoma būtent ten.

Nereikėtų apsiriboti vien tik veikla lauke, labai svarbu suvokti žmogaus ir gamtos vienovę, išmintingai naudoti visa, ką ji gali pasiūlyti.

Apibendrinant gamtos reikšmę skautavimui, verta paminėti Baden-Powell'io žodžius: „Tiems, kurie mato ir girdi, miškas yra laboratorija, klubas ir šventykla viename“ („Rovering to Success“, R. Baden-Powell, Herbert Jenkins Ltd., 8th printing, London, 1930).

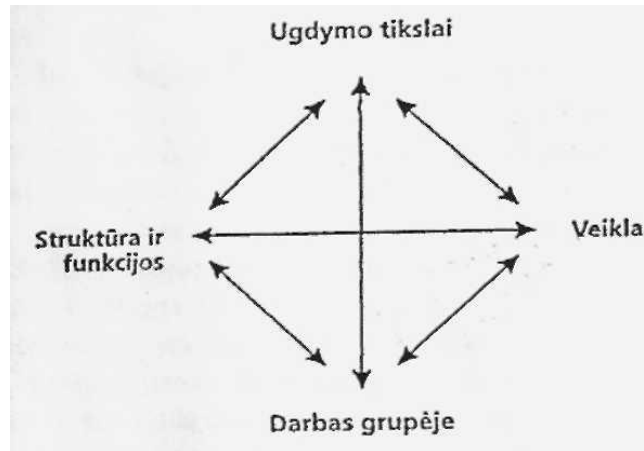
Suaugusiųjų parama

Skautiškame vienete suaugusieji atlieka tris skirtingus vaidmenis:

- *tai veiklos vadovas*, prižiūrintis, kad būtų įgyvendinti skilčių planai ir veikla vyktų sklandžiai. Nors nė vienas suaugęs negali turėti visų reikalingų įgūdžių, skautų vadovas turi būti pasiruošęs rasti būdą, kaip padėti ar instrukuoti bet kokiu atveju.
- *tai auklėtojas*, kuris sugeba tapti artimas kiekvienam nariui – ir berniukui, ir mergaitei; kuris užtikrina, kad jauno žmogaus patirtis daro teigiamą įtaką jo augimui ir brendimui bei kuris padeda įgyvendinti jaunimo programoje numatytus tikslus.
- *tai grupės patarėjas*, tarpininkas tarp suaugusiųjų ir vaikų, užtikrinantis, kad bendravimas grupėje būtų pozityvus ir turiningas, kad visi grupės nariai gerai jaustųsi bei sugebėtų bendrai dirbti. Tai turi būti paremta asmenybės pagarba, pasitikėjimu ir palankumu kiekvienam.

SKAUTYBĖS DINAMIŠKUMAS: SKAUTIŠKASIS METODAS VEIKLOJE

Kad skautiškas metodas būtų veiksmingas, vadovai turi sudaryti sąlygas tinkamai panaudoti visus jo elementus bei sukurti dinamišką aplinką. Skautybės dinamiškumas suvokiamas kaip keturių susijusių elementų sąveika:

Ugdymo tikslai

Ugdymo tikslai yra išdėstyti Jaunimo programoje, kurioje kiekvienai amžiaus grupei numatyti atskiri būdai tobulintis ir ugdytis. Kiekvienas narys turi siekti tobulėti, remdamasis tais būdais. Grupės vadovas turi numatyti grupės veiklą, kuri atitiktų ugdymo tikslus ir padėtų jų siekti.

Veikla

Skautiška veikla – tai žygiai, kelionės, tarnavimas bendruomenei, etc. Taip pat tokie skilties darbai, kaip produktų pirkimas, maisto gaminimas stovykloje. Tačiau ne bet kokia veikla yra laikoma skautiška – tokia ji tampa tik taikant skautiškąjį metodą.

Veikla turi būti paremta vaikų ar jaunuolių interesais, norais, turi ypač juos traukti. Taip pat turi būti aiškus tokios veiklos tikslas, suprantama, kodėl ji naudinga; skautiška veikla turi kelti iššūkius.

Darbas grupėje

Darbas grupėje yra bendra komandinė veikla, būtina harmoningam žmogaus vystymuisi. Dinamiškas grupės narių bei vadovo bendravimas ir bendradarbiavimas suteikia jaunam žmogui galimybių išsibandyti daugybėje skirtingų situacijų, vis atsirandančių skautavimo kelyje. Kai susiformuoja tvirta grupė, kiekvienas narys ima jausti atsakomybę už kitus, atsižvelgti į jų interesus bei prisidėti prie grupės narių santykių tobulinimo.

Darbas grupėje suteikia išgyvenimų, padedančių emociškai ir socialiai subręsti, nes:

- veikdami mažoje glaudžiais ryšiais susijusioje grupelėje ir vadovaudamiesi skautiškais priesakais skautai turi galimybių giliau suvokti vertybes, kurias teigia skautybė;
- bendradarbiavimas ir tarpusavio ryšiai sukuria pasitikėjimo ir rūpinimosi vieni kitais atmosferą bei ugdo individualumo, savivertės ir bendrumo suvokimą;

- gerai organizuotas darbas nariams pasitenkinimą, jog priklauso organizacijai; kai grupė veikia remdamasi skautiškais vertybėmis, ugdymas įgauna konstruktyvumo, o ne destruktinių apraiškų.

Taigi darbas grupėje ugdo asmeniškai bei skatina socialinę nuovoką. Todėl grupinė veikla yra puikus būdas įgyti patirties bei ugdyti savarankiškumą, atsakingumą, pareiagingumą, gebėjimą teikti pagalbą.

Struktūra ir funkcijos

Skautiško vieneto struktūra ir funkcijos susiję su skautiškojo metodo taikymo būdais ir su grupelės vidaus reguliavimu (jauniems žmonėms reikia suteikti galimybių daryti sprendimus, pajusti atsakomybę, tiesiog bendrauti su vietos bendruomene, etc.). Taip pat tai susiję su tam tikrų išteklių panaudojimu (ne tik finansinių ir materialinių, bet ir tokių, kaip laikas) – tai neatsiejama ugdymo proceso geroji patirtis.

Kai šie keturi elementai (ugdymo tikslai, veikla, darbas grupėje, struktūra ir funkcijos) papildo vienas kitą, skautavimas gali suteikti kuo nuoseklesnės ir turiningesnės mokymosi patirties. Pavyzdžiui, organizacijoje gali būti laikomasi nuomonės, kad „demokratiškumas“ yra svarbiausias dalykas, kurio siekia ugdymas. Reikia padėti jauniems žmonėms išsiugdyti nuostatą gyvenime visada remtis demokratijos principais (*ugdymo tikslai*). Todėl kas kartą svarbu pamąstyti, ar sumanyta veikla leis patirti demokratinį gyvenimo būdą? Ar visi jauni žmonės dalijasi pareigomis ir asmeniškai prisideda prie savo grupės gerovės (*darbas grupėje*)? Ar suaugę vadovai sugeba įsiklausyti į jaunus žmones, ar siūlo galimybes daryti sprendimus, atitinkančius šių sugebėjimus (*struktūra ir funkcijos*)? Taigi, ar nereikia kažko keisti skautiško vieneto gyvenime, ar suaugusieji tinkamai vadovauja, ar pakankamas jaunuolių tarpusavio ryšys, galbūt reikėtų keisti užsiėmimų pobūdį?

VERTYBIŲ SISTEMOS PAMATAS: IŽODŽIO IR PRIESAKŲ LAIKYMASIS, SKAUTYBĖS PRINCIPAI

Kai XX a. pradžioje Baden-Powell'is grįžo iš Pietų Afrikos į Angliją, jis pamatė „tūkstančius menkos ir apgailėtinos fizinės būklės vaikataujančių jaunuolių, traukančių cigaretes vieną po kitos“ („250 Million Scouts“, Laszlo Nagy, 1985). Jis susirūpino moraliniu jaunimo nuosmukiu ir iš to kylančiu pavojumi ateities kartoms.

Taigi skautybės prasidėjo nuo jos įkūrėjo sprendimo tobulinti visuomenę lavinant jos narius. Baden-Powell'is buvo įsitikinęs, kad didžiausia visuomenės stiprybė yra jos narių būdas, charakteris.

Skautavimas yra asmens tobulinimasis, kitaip tariant – saviugdos procesas, grįstas skautiškuoju metodu. Vienas iš esminių metodo elementų, kartais laikomas visos organizacijos pamatu, yra skautų įžodis ir priesakai. Tai savanoriškas asmeninis išsipareigojimas vadovautis judėjimo principais, kuriais, pasak Baden-Powell'io, turėtų remtis normali visuomenė. Šios vertybės nustato etinius skautų judėjimo rėmus, be kurių jis nebegalėtų vadintis skautišku.

Taigi viena iš svarbiausių skautybės savybių yra ta, kad nuo pat pradžių ji pagrįsta vertybių sistema. Kas yra tos „vertybės“ ir kaip jos pasireiškia skautiškame judėjime?

- Žodis „vertybė“ reiškia tai, kas svarbu, ilgalaikiška. Žmogus vertybėmis tiki ir laiko jas esminiu dalyku savo gyvenime.
- Jaunimui skautybės propaguojamos vertybės yra aiškiausiai suvokiamos įžodyje ir priesakuose. Apskritai skautų judėjime vertybės atskleidžiamos judėjimo principuose, kurie įvardyti taisyklėmis ar tiesiog įsitikinimais, pristatančiais idealus, visuomenės viziją ir jos narių elgesio normas. Principai nėra abstrakčios idėjos, jie jungia visas skautybės propaguojamas vertybes ir paaiškina, koks turi būti skautavimą pasirinkusių žmonių gyvenimo būdas.

Skautybės principus, arba iš jų išplaukančias vertybes, galima išskirti į tris grupes:

- ***pareiga Dievui*** – dvasingumas ir tikėjimas aukštesnėmis už žmogų jėgomis;
- ***pareiga artimui*** – rūpinimasis kitu asmeniu, šeima, vietos bendruomene ir apskritai pasauliu; taip pat pagarba žmogui ir gamtai;
- ***pareiga sau*** – asmens atsakomybė už savo veiksmus, siekis tobulintis ir daryti viską kaip įmanoma geriau.

Svarbu pabrėžti, kad šie principai judėjime atlieka konkrečią funkciją:

- jie reprezentuoja skautybės propaguojamą visuomenės viziją ir iš to išplaukiančius idealus;
- kiekvienam prisijungiančiam prie judėjimo šie principai paaiškina, ką žmogus prisiima ir kuo turi sekti. Pirminis suvokimas nereiškia, jog judėjimo principai jau suvokti – tai įvyksta tik tam tikrą laiką dalyvaujant veikloje. Žmogus, kuris atmeta siūlomus principus, tikslus ir metodą, negali būti organizacijos nariu.
- kai jaunas žmogus sutinka su principais ir duoda įžodį, jis palaiapsniui suvokia vertybes, mokosi vadovautis jomis ir paversti tai savo elgesio bei viso savo gyvenimo norma. Skautų steigėjo žodžiais, „saviugda yra tai, ko berniukas mokosi pats, ko jis pasiruošęs laikytis tolimesniame gyvenime ir kuo jis

vadovausis labiau nei instrukcijomis, duotomis kito“ („Scouting for Boys“, R. Baden-Powell, 26th edition, 1951).

JUDĖJIMAS

Skautavimas yra judėjimas. Kai kuriuose žodynuose „skautavimas“ aiškinamas kaip „eilė veiksmų ir žmogaus kūno pastangos, vedančios į daugiau ar mažiau aiškų tikslą“ arba „eilė suderintų veiksmų ar dėl vieno tikslo susijusių įvykių“. Taigi skautų judėjimas jungia žmones, siekiančius tų pačių tikslų, pritariančius toms pačioms idėjoms, besistengiančius viską įgyvendinti bendrai. Tai pasiekama pasitelkus organizacijos struktūrą ir vidinę tvarką.

Skautų judėjimas gali būti apibūdinamas ir taip:

Šis judėjimas reiškia **vienybę**, kuri pasiekama išsikėlus tą patį tikslą, vadovaujantis vienodais principais, naudojant bendrą ugdymo metodą – viskas kartu sukuria vieningumo jausmą bei padeda suvokti, jog priklausoma vienai organizacijai.

Vieningumas yra svarbiausias bruožas, be kurio judėjimas neegzistuoja. Tai nereiškia vienodumo ir neužkerta kelio narių mobilumui bei įvairovei. Tačiau judėjimas reikalauja visų narių laikytis esminių dalykų, kurie yra būtini, kad organizacija gyvuotu. Tai skautybės tikslas, principai ir metodas, kurie negali būti išskaidyti ir išsirinkta tik tai, kas jam patinka – nariai turi sutikti su nustatytais dalykais visiškai.

Norint išsaugoti organizacijos vieningumo pamatą, tikslas, principai ir metodas yra priimti tarptautiniu mastu ir aiškiai išdėstyti Pasaulio skautų organizacijos įstatuose. Bet kokie papildymai ar naujovės turi būti įrašyti visų pirmą įstatuose. Be to, nacionalinių skautų organizacijų tikslo, principų ir metodo formuluočiams bei jų pataisoms iki įsigaliojant turi pritari Pasaulinė skautų organizacija.

Esminiai judėjimo dalykai – tikslas, principai ir metodas – yra privalomi visiems, ir kiekviena nacionalinė skautų organizacija išsipareigoja užtikrinti, kad skautavimas vykdomas tinkamai – tai garantuoja nacionalinį ir tarptautinį judėjimo vieningumą.

Judėjimas turi būti ne statiškas, o **dinamiškas**. Jau pati žodžio reikšmė sufleruoja vyksmą, evoliuciją. Evoliucija – tai ugdymas siekiant tvirtai apibrėžto tikslo.

Skautybės tikslas yra ugdyti jauną žmogų, remiantis vertybių sistema ir skautiškoju metodu. Kaip teigta anksčiau, tikslas, principai ir metodas yra visuotiniai, pastovūs ir vienijantys visus judėjimo elementus. Kadangi tai yra judėjimas, tad būdai, kuriais siekiama tikslo, turi būti lankstūs, nes skautavimas vyksta ne vakuume, o nuolatos ir sparčiai kintančioje visuomenėje.

Tam tikras dvilypumas - pamatinių dalykų laikymasis ir tuo pat metu gebėjimas veikti lanksčiai ir dinamiškai – tai ir yra esminis skautybės bruožas. Neapgalvoti ir netikslūs pokyčiai judėjime sukeltų chaosą, iškiltu grėsmė prarasti identitetą, o konservatyvūs ir nelankstūs būdai pasmerktų judėjimą žlugimui.

Judėjimas reiškia ne tik dinamišką procesą, nukreiptą siekiamų tikslų link, bet ir specialią **struktūrą** bei **organizavimąsi**, kurie užtikrina teisingą vyksmą. Labai svarbu suvokti, kad struktūrai ir organizavimuisi būtinos permainos; tačiau pokyčiai turi vykti ne šiaip, o tik dėl siekiamo tikslo.

Baden-Powell'is yra pasakęs: „Pirmiausia buvo idėja. Vėliau aš išvydau idealą. Šiandien tai jau judėjimas. Jei nebūsite budrūs, tai gali likti **tik** organizacija“ („Source and year unknown“. Supplied by P. Slebold). Šis teiginys dažnai suprantamas neteisingai; manoma, kad skautų judėjimas nėra organizacija ar kad būti organizacija nėra svarbu. Baden-Powell'io žodžiai reiškia, jog reikia siekti, kad struktūra nebūtu pati sau, o tarnautu judėjimui.

Skautų judėjime, kaip ir daugelyje kitų, organizavimasis ir struktūros modeliai visada turi būti planuojami ir kryptingi. Siekiant judėjimo tikslų organizacija turi būti dinamiška ir prisitaikanti, atsižvelgianti į sparčiai besivystančios visuomenės pokyčius. Savanaudiškos ir nesikeičiančios organizacijos nutolsta nuo judėjimo koncepcijos.

Kaip **pasaulinis judėjimas** skautybė **vieni**ja esminius dalykus, kurie yra vienodi visame pasaulyje. Kadangi tau judėjimas, jis išlieka **lankstus** ir **prisitaikantis**, įsipareigojantis atliepti jaunų žmonių poreikius laiku ir įvairiausiose situacijose. Judėjimo **struktūra** ir **organizavimasis** bei visi asmenys, veikiantys vienu ar kitu lygiu (vietos, nacionaliniu ar tarptautiniu), turi būti nukreipti ar stengtis pasiekti judėjimo tikslų ir sugebėti prisitaikyti, kada tik reikia.

Skautybė išsivystė į **unikalų pasaulinį judėjimą** – didžiausią pasaulyje savanorišką jaunuolių ugdymo judėjimą.

TAI JUDĖJIMAS JAUNIEMS ŽMONBĖMS

Skautų judėjimas ugdymo tikslus yra nukreipęs į jaunimą.

Nors yra daugybė nuomonių, vis tik griežto nustatymo, kaip reikėtų vaikus ir jaunuolius skirstyti į amžiaus grupes, nėra. Kiekviena nacionalinė skautų organizacija tai gali nuspręsti pati. Tačiau jaunimo programa nelabai taikytina vyresniems nei 20 metų žmonėms. Papildant tai, dokumentas *Towards a Strategy for Scouting* (patvirtintas m. 31-ojoje Pasaulinėje skautų konferencijoje Melburne) pažymi galimybę kai kuriose nacionalinėse skautų organizacijose, nesilaikančiose bent vienos iš esminių skautybės paskirčių, būtent: tai, kas **ypač tinka paauglių amžiaus grupei**, netinka vaikams. Įnašas, kurį skautavimas duoda, labai priklauso nuo specialaus kiekvieno žmogaus vystymosi. Paaugliams skautavimas suteikia galimybę ugdytis savarankiškumą – reikšmingą žingsnį jų vystymesi. Tačiau pramoniniuose kraštuose skautavimas populiarsnis ne tarp paauglių, o tarp jaunesniųjų skautų ar net jaunesnių ir už šiuos.

Svarbu žinoti, kad yra amžiaus riba, nuo kada galima pradėti skautauti, nes **labai maži vaikai negali efektyviai skautauti**: nesugeba suvokti priesakų ir įžodžio prasmės, jiems dar per anksti pratintis veikti grupėje, mokytis lyderiauti. Antra vertus, ir patys paaugliai nelabai žavisi idėja priklausyti vaikų organizacijai. Be to, kai kur iškyla problema, jog per maži vaikai prijungiami prie paauglių grupių. Skautavimas turi padėti paaugliui vystytis iki jam išžengiant į vyresnio amžiaus pakopą.

Kaip ugdymo judėjimas, kurio tikslas ugdyti jauną žmogų, kad šis ateityje imtųsi konstruktyvaus vaidmens visuomenėje, skautybė negali būti sėkminga, jei nelydi jaunuolio per visą jo paauglystės laikotarpį **iki pat išėjimo iš judėjimo**, geriausia, jei tai tęsiasi iki pat pagyvenusiųjų amžiaus.

- Nors skautybė buvo sukurta ir pritaikyta berniukams (mergaitės turi ir atskirą judėjimą – *Guiding*), daug dešimtmečių skautavimas **yra prieinamas visiems, nepriklausomai nuo lyties**. Nepaisant šio fakto, kiekviena nacionalinė skautų organizacija laisva valia pasirenka, priimti mergaites ir merginas ar ne. Tačiau prieš priimant bet kokią sprendimą, susijusį su ugdomaisiais tikslais, organizacija turi įvertinti situaciją visuomenėje ir kaip sprendimas paveiks jaunus žmones.
- Visuomenėse, kur bendravimas tarp lyčių yra priimtinas reiškinys (mokykloje, socialiniame ir profesiniame gyvenime) – ten ir skautavimas turėtų padėti pasiruošti jaunam žmogui gyventi ir aktyviai veikti įvairialypėje visuomenėje. Nacionalinės organizacijos turėtų priimti į savo gretas ir berniukus, ir mergaites, vystyti kiekvieno individualumą, tačiau nereiškia, kad abiejų lyčių asmenys turi užsiimti visiškai tokia pat veikla.
- Tokioje visuomenėje, kur lytys yra aiškiai atskirtos ir bendras ugdymas nėra priimtinas, niekas nedraudžia nacionalinėms skautų organizacijoms atskirti berniukų ir mergaičių veiklą.
- Jei organizacija nusprendžia, jog skautavimas joje bus prieinamas abiejų lyčių atstovams, tada privalu atskirti programą pagal amžiaus grupes.
- Būtina įsidėmėti, kad joks ugdymo būdas nebus efektyvus, jei tarp lyčių nebus puoselėjama tarpusavio pagarba ir supratimas.
- Galiausiai skautybė nėra tik suaugusiųjų valdomas **judėjimas, skirtas jaunimui, tai jaunimo judėjimas**, palaikomas suaugusiųjų („Policy on Involvement of Young Members in Decision Making“, 33-oji Pasaulinė skautų

konferencija, Bankokas, 1993). Tiksliau – jaunimo ir suaugusiųjų bendradarbiavimas, galimybė sujungti jaunatvišką entuziazmą ir gyvenimišką patirtį. Tai turi būti įtraukta į visų šalių nacionalinių skautų organizacijų *Jaunimo programą*.

- Pagal *Jaunimo programą* visų amžiaus grupių nariai turi būti būtinai įtraukti į sprendimų priėmimą skautiško vieneto lygyje. Su laiku tai išauga į gebėjimus priimti sprendimus asmeniniame gyvenime. Vyresnių amžiaus grupių nariams turi būti sudaryta galimybė prisidėti formuojant nacionalinę jaunimo programą. Baden-Powell'is įvardijo tai kaip savivaldą ir dažnai ragino vadovus klausti jaunųjų skautų nuomonės.
- **Suaugusiųjų vadovų vaidmuo yra** turiningai ir įvairiapusiškai **bendradarbiaujant** skatinti ir palengvinti jaunuolių vystymąsi.

SAVANORYSTĖ

Žodynai žodį „savanoriškas“ aiškina kaip tai, kas atliekama laisva valia, be prievartos. Savanoriškumas skautavime reiškia tai, kad kiekvienas narys savo valia sutinka būti ugdomas pagal nacionalinės organizacijos pasiūlytus ugdymo tikslus. Nėra jokios prievartos tapti skautu ar juo likti visą gyvenimą. Skautavimas nėra privalomas, kaip kad mokymasis mokykloje; jaunas žmogus pats apsisprendžia, kada prisijungti ir kada palikti judėjimą. Tas pats savanoriškos narystės principas galioja ir vadovams.

Savanorystė judėjimui suteikia ypatingą prasmę ir lemia tam tikras pasekmes:

- Savanorišką tarnystę turi palaikyti **patraukli** ir **aktuali** idėja. O pats judėjimas turi būti dinamiškas ir gyvas.
- Nariai **įsipareigoja** gerbti ir laikytis **esminių skautybės** principu: tarnauti Dievui, artimui ir sau. Tam įsipareigojama duodant įžodį, kuris laikomas viešu pareiškimu, stengtis ir būti ištikimam skautybei. Šis savanoriškas pasižadėjimas pratęsia siekį įgyvendinti **ugdymo tikslus**. Tai tinka jauniems žmonėms tiek, kiek tai susiję su jų asmeniniu vystymusi; iš tikrųjų savanoriškas įsipareigojimas yra esminė skautiškojo ugdymo proceso dalis, turinti įtakos motyvacijai ir asmeniniam požiūriui.
- Suaugusieji taip pat turi būti įsipareigoję siekti skautybės tikslo, veikti pagal tam tikrus principus, vadovautis skautiškojo metodu, nes jų pareiga yra tiesiogiai ir netiesiogiai padėti jaunuoliams ugdytis. Tai nuoroda į stiprią judėjimo narių – jaunimo ir suaugusiųjų, savanorių ir profesionalų – **dalijimosi pareigomis** nuostatą ir **partnerystės** jausmą.
- Reikia nepamiršti, kad nors skautu gali tapti kiekvienas, tačiau **tai nėra tinkama visiems**. Taigi ne visi jaunuoliai yra potencialūs – judėjimo nariai, nes kai kurie niekada šituo nesusižavės arba nesutiks ištikimai laikytis įžodžio. Tačiau svarbu žinoti, kad skautavimą gali išbandyti kiekvienas, net jei pačioje pradžioje nesutinka su esminiais principais.
- Savanorystė įpareigoja vadovus **dirbti be užmokesčio**. Kiekvienas vadovas pagal savo talentus, įgūdžius ir galimybes turi prisidėti prie savanoriško judėjimo tiek, kiek gali. Tačiau, faktas, kad skautybė yra savanoriškas judėjimas, nereiškia, kad nėra **naudojamasi mokamomis profesionalų paslaugomis**. Jei reikia ir leidžia sąlygos, gali būti samdomi žmonės, kurių žinios padeda geriau ir efektyviau įgyvendinti skautybės tikslus. **Profesionalų ir savanorių partnerystė** stiprina judėjimą, padeda jam augti.
- Savanoriškas judėjimas priklauso nuo visų narių, nepriklausomai nuo jų amžiaus ar lyties, **dalyvavimo sprendimų priėmimo**. Kiekvienam turi būti suteikta galimybė prisidėti prie demokratiško reikalų ir problemų sprendimo.

SKAUTŲ JUDĖJIMAS YRA ATVIRAS VISIEMS

„Skautų judėjimas (...) yra atviras visiems, nepaisant kilmės, rasės ar tikėjimo (...)“ – šis teiginys įtrauktas į Pasaulinės skautų organizacijos įstatus.

Nuo pat pradžių galimybė skautauti buvo prieinama visų socialinių sluoksnių berniukams, nepaisant jų gimimo vietos ir religinių įsitikinimų. Pirmojoje – bandomojoje – stovykloje, surengtoje Brownsea saloje, specialiai buvo surinkti vaikai iš skirtingų socialinių sluoksnių šeimų. Britanijoje pradėtas skautavimas paplito daugybėje šalių, besiskiriančių ekonominiu ir socialiniu lygiu, savitomis kultūromis. Galiausiai, nors skautybė buvo pradėta krikščioniškoje aplinkoje, ji taip pat sėkmingai pritaikyta induistų, budistų, musulmonų ir kitas religijas išpažįstančių kraštuose.

Šiais laikais tai judėjimas, atviras visiems jauniems žmonėms – ir berniukams, ir mergaitėms, tiek vaikinams, tiek merginoms, be jokių kilmės, rasės ar tikėjimo apribojimų.

Tačiau skautų judėjimas, būdamas atviras, turi ir keletą papildomų sąlygų:

- **Atviras visiems – dar nereikia, kad priimtinas kiekvienam.** Iš tiesų skautybė atvira visiems, kurie pasiryžę laikytis skautų priesakų, tikslo ir metodo. Galutinis kiekvieno sprendimas – prisijungti prie judėjimo ar ne – yra jauno žmogaus valioje, ir tik jis vienintelis nusprendžia, ar yra pasirengęs prisiimti atsakomybę. Suaugusieji vadovai negali versti vaikų ir jaunuolių ar spęsti už juos, juolab apriboti kurios nors socialinės klasės žmonių narystę. Pilnateisiu judėjimo nariu gali tapti kiekvienas, kuri sutinka ir geidžia tobulėti skautaudamas.

Tačiau negalima tikėtis ir reikalauti, kad ugdymo rezultatai būtų pasiekti, dar neprasidėjus procesui. Kaip pavyzdį paimkime dvasinį ugdymą: nereikia tikėtis, kad skautai taps uoliais išpažįstamos religijos tikinčiaisiais, tačiau tikėtina, kad jaunuoliai stengsis suprasti religines tiesas ir kuo labiau tobulėti dvasiškai – tai svarbu ir asmeniškai, ir jiems kaip religinės bendruomenės nariams.

- **Skautų judėjimas nėra elitinis**, jo nariai nėra grupelė išrinktųjų, atitinkančių kokį nors prototipą, pavyzdžiui, tokių, kurie visada „paklūsta be ginčų“. Skautybė turi būti prieinama tiems, kuriems labiausiai to reikia ir kurie pradžioje neatrodo „kaip skautai“.

Tuo pat metu tai nėra judėjimas, į kurį turėtų įsilieti absoliučiai visas jaunimas, pasirengę ar ne laikytis judėjimo tikslo, principų ir metodo. Kaip savanoriškas judėjimas skautybė prieinama visiems, kurie tuo domisi ir pasiruošę išsipareigoti, jog laikysis esminių dalykų.

- **Prieinamumas** reiškia, kad:
 - Viskas turi būti pateikta aiškia ir suprantama kalba; organizacijos įvaizdis turi būti patrauklus ir suprantamas jaunuoliams – ir esamiems nariams ir galimai prisijungiantiems. Tai priklauso nuo to, ką organizacija siūlo, t.y. programą, taip pat nuo to, kas padės ją įgyvendinti – kokie yra žmogiškieji suaugusiųjų ištekliai.

- Tose vietovėse, kur esama poreikio, bet nėra skautiškų vienetų arba kur esama labai daug norinčiųjų – turėtų būti formuojamos naujos grupės, nauji skautiški vienetai.
- Finansiniai dalykai (nario mokestis, uniformos kaina bei kitos išlaidos) neturėtų kliudyti prisijungti prie skautų.

Nors skautų judėjimas atviras visiems, tačiau jis neužtikrina, kad skautybė pasieks tuos, kam labiausiai jos reikia. Daugybė jaunų žmonių kasdiniame gyvenime susiduria su sunkumais, jie ne visada suprantami bei priimami visuomenės, jie gali ir nesuvokti, jog įmanoma užsiimti saviugda, gyventi pagal tam tikras vertybes. Labai gaila, tačiau kai kuriose skautiškuose organizacijose taikoma griežta praktika (kartais įvardijama kaip „tradicijos“), atimanti galimybę skautauti jaunuoliams, kilusiems iš probleminės socialinės aplinkos. Kad skautavimas iš tikrųjų būtų atviras visiems, būtina stengtis rasti galimybių prie veiklos prisijungti kiekvienam, kuris to nori ar kam labiausiai to reikia.

SKAUTŲ JUDĖJIMAS YRA NEPOLITINIS

Skautų judėjimas yra ugdomasis ir jokia būdu ne politinis – t.y. nesikiša į kovą dėl valdžios, tai palieka politikų žinias. Tačiau, aiškinant judėjimo nepolitiškumą, reikia atskirti judėjimo **įtaką socialinei aplinkai** bei judėjimo **narius kaip individus**.

Skautų judėjimas **daro socialinę įtaką**, tačiau negali būti siejamas su politinėmis partijomis: jokia skautų organizacija ar ją pristatantis asmuo negali būti siejamas su partijų ar kokia kita politine veikla – tai pažeistų skautų judėjimo nepriklausomybę.

Priežastis, kodėl skautų judėjimas turi išlikti kaip nepolitinė organizacija, yra paprasta ir aiški: Baden-Powell'is teigė, kad „pavojus iškyla ten, kur žmonės, užuot vadovavęsi savo protu, įpranta laikytis primetamos nuomonės, todėl būtina turėti asmeninę nuomonę, nes tai – stiprios asmenybės bruožas. Skautybė kaip tik ir yra jaunuolių ugdymo judėjimas, skatinantis juos vystytis ir tobulintis, suprasti savarankiškumo teikiamas galimybes. Vienintelis privalomas dalykas yra vertybių, kuriomis paremta skautybė, laikymasis. Bet koks skautų ir politinių organizacijų sutapatinimas, lyginimas ar per daug glaudus ryšys kelia neišvengiamą pavojų organizacijos nešališkumui ir neutralumui, kurie yra būtini pagrindiniam judėjimo deklaruojamam ugdymo tikslui pasiekti.

Tačiau tai nereiškia, kad skautų judėjimas visiškai atsiriboja nuo socialinės – politinės tikrovės: juk skautybė savaime socialinis reiškinys, kurio tikslas – padėti jauniems žmonėms vystytis kaip atsakingoms asmenybėms ir visuomenės nariams. Toks piliečių ugdymas negali egzistuoti vakuume, nes nebūtų sąlygų pritaikyti judėjimo propaguojamų ugdymo būdų. Taigi vengiant bet kokių ryšių su politika, vis tik negalima atsiriboti nuo tokių dalykų kaip, pavyzdžiui, vaiko teisės – nes tai glaudžiai siejasi su judėjimo deklaruojama ugdymo misija.

Kiek kitokia judėjimo **narių kaip individų** situacija. Skautų ikūrėjas nevaržė judėjimo narių ir netrukdė jiems dalyvauti politinių partijų veikloje, laikė tai kiekvieno asmeniniu reikalu, nesisiejančiu su judėjimo reprezentavimu. Ypač jei žmogus tuo užsiima asmeniškai, o ne kaip skautas.

Tačiau tai nėra visiškai besąlygiška, nes skautas, duodamas įžodį, įsipareigoja laikytis tam tikrų principų ne tik tarp skautų, bet ir asmeniniame gyvenime. Taigi, tikėjimas aukštesnėmis jėgomis, pagarba artimui ir tolerancija kiekvienam, nepaisant jo kilmės, rasės ar tikėjimo, kliudo skautui, net kaip individui, priklausyti daugeliui politinių judėjimų.

Jei skautas nutaria prisijungti prie partijos, jis gali tai padaryti su sąlyga, jog partijos idealai ir principai nesikerta su skautiškomis vertybėmis. Jei žmogus abejoja, visada gali pasitarti su kitais skautais. Jokiais būdais negalima judėjimo pasitelkti partijai reklamuoti!

Šių nuostatų nesunku laikytis demokratinėse visuomenėse, kurios sudaro visas sąlygas judėjimui gyvuoti, kuriose deklaruojama asmens pasirinkimo laisvė. Nedemokratiškoje aplinkoje ir judėjimas, ir kiekvienas asmuo priversti taikytis prie politinių jėgų, tačiau vis tik reikėtų stengtis kiek galima labiau laikytis savo vertybių ir likti nešališkiems.

SKAUTŲ JUDĖJIMAS YRA NEPRIKLAUSOMAS

Dėl specifinių tikslo, principų ir metodo skautų judėjimas ir vietos, ir nacionaliniu, ir tarptautiniu lygmeniu yra lengvai identifikuojamas:

- prisideda prie jaunų žmonių ugdymo;
- turi tvirtą skautybės pamatą;
- pelnęs tarptautinį pripažinimą;
- sukūręs judėjimo vienybę.

Skautų judėjimas gali visiškai įgyvendinti išsikeltus uždavinius tik užtikrinus jo tapatumą. Bet koks kitų organizacijų kišimasis ar įtaka turės neigiamos įtakos ir neišvengiamų padarinių. Tik tas judėjimas, kuriame visų lygių **sprendimai daromi nepriklausomai nuo pašalinės įtakos**, gali vadinti nepriklausomu.

Tai nereiškia, kad skautai turi veikti izoliuotai ar atsisakyti bendradarbiauti su kitomis organizacijomis ar valdžios organais. Skautybė niekada nebūtu tapusi pasauliniu judėjimu, jei nebūtų sulaukusi visuotinio pripažinimo ir paramos. Tačiau bet koks bendradarbiavimas ar ryšiai turi būti naudojami judėjimo tikslui – *ugdyti jauną žmogų* – įgyvendinti.

Būtina atidžiai bendrauti su rėmėjais, partneriais, giminiškomis organizacijomis, valdžios atstovais ir kt., kad judėjimas ir toliau būtų nepriklausomas, kad jokie santykiai jo nekompromituotu:

- Skautų bendradarbiavimas su kitomis jaunimo ugdymo organizacijomis negali nutraukti judėjimo savarankiškumo ar leisti prarasti ypatingą vaidmenį jaunimo ugdyme.
- Priimta religinių ar kitokių organizacijų parama nereiškia, kad skautų judėjimas tampa pavaldus savo rėmėjams ar yra jų dalis.
- Santykiai su vietos ir nacionaline valdžia neturi kelti abejonių, kad judėjimas yra savanoriškas, visuomenėje atliekantis neformalųjį ugdymą.
- Parama ugdymo institucijoms nereiškia, kad skautų judėjimas taip pat yra institucija. Tai visų pirma *judėjimas*, turintis specialų tikslą - prisidėti prie jaunų žmonių ugdymo.

Žinoma, visada esama poreikio konsultuotis ir bendradarbiauti su kitomis organizacijomis ar valstybės organais, kad darbas su jaunais žmonėmis būtų efektyvus ir naujingas. Taip pat pastoviai turi būti ieškoma galimybių, kaip didinti skautų prestižą visuomenėje, ieškoma finansinių ir žmogiškųjų išteklių. Visais lygiais viskas turi būti daroma apdairiai, kad būtų užtikrinta, jog nerizikuojama judėjimo nepriklausomybe ir identitetu.

Svarbu pažymėti, kad skautybės esmė yra apibrėžta tarptautiniu mastu ir pripažinta visų nacionalinių organizacijų - būtent šis faktas apgina judėjimą. Jei kurios nors šalies skautų organizacijai - pamatiniams judėjimo principams - iškyla grėsmė, ją, kaip narę, gali apginti Pasaulinė skautų organizacija (VVOSM).